

ERCAN KESAL • Peri Gazozu

ERCAN KESAL 1959 Avanos (Neveşehir) doğumlu. 1984 yılında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Uzun yıllar Ankara-Keskin, Bala ve köylerinde sağlık ocağı hekimliği yaptı. Serbest hekimliğe başladığı yıllarda uygulamalı psikoloji ve sosyal antropoloji eğitimleri aldı. İlk şiir ve yazıları, tıp fakültesi öğrencisi iken, İzmir'de çıkan *Dönem* dergisinde yayımlandı. Mecburi hizmet yıllarında *Son Reçete* dergisinde söyleşiler yaptı, yazılar yazdı. 1990 yılından sonra geldiği İstanbul'da, Era Yayınları'nın kurucularından oldu. *Şizofreni*'de yazdı. *Radikal* ve *BirGün* gazetele-
rinde güncel hikâyeler ve denemeler yayımladı. Senaryolar yazdı. *Uzak* filmindeki rolüyle başlayan sinema serüveni, daha sonra birçok filmde oyuncu ve senarist olarak devam etti.

İletişim Yayınları 1884 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 270

ISBN-13: 978-975-05-1201-8

© 2013 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2013, İstanbul

EDITÖR Tanıl Bora

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI Hüseyin Türk

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Yeliz Eke

BASKI ve CILT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Çağaloğlu 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ERCAN KESAL

Peri Gazozu

Babam gazozcu Mevlüt'ün aziz hatırasına...

İÇİNDEKİLER

<i>SUNUŞ</i>	9
<i>Kurban</i>	15
<i>Yetimim, beni göğsüne yasla</i>	21
<i>Ne alakası var baba!</i>	27
<i>Ben büyüdüm baba</i>	33
<i>Ceket çıktığında</i>	39
<i>“Adımızı sorarız birine, o bize adını söyler”</i>	45
<i>Mühür</i>	53
<i>Fotoğraftaki kan kimin?</i>	59
<i>Ekmek kokusu mu, kan kokusu mu?</i>	65
<i>Ne kalır bizden geriye</i>	69
<i>Bir damla su</i>	75
<i>Korkma, bırak ellerini</i>	81
<i>İpin ucundaki Türkiye</i>	87

<i>Kalbimiz avucumuzdadır</i>	93
<i>İçimizdeki yanık kokusu</i>	99
<i>Yorgan</i>	105
<i>Ölülerimiz nerede?</i>	111
<i>Analar kokularından bulur kuzularını</i>	117
<i>Kelimelerin ruhu vardır</i>	123
<i>Üç tarz-ı hakikat ve biz</i>	129
<i>Taşra hekimi</i>	133
<i>Koltuk altı dosya</i>	139
<i>Ölülerini unutanların ülkesi</i>	147
<i>Nişanlıının gelişi</i>	153
<i>Yalan</i>	157
<i>Yaralarım nedendir?</i>	163
<i>Silah çeken belediyeçi</i>	169
<i>Arkadaşlara söyle, ölmeyi öğrendim</i>	175
<i>İnşaallah ölmüştür</i>	181
<i>Hadi, önce kendimizi kurtaralım</i>	187
<i>Kestaneden duduk olur mu?</i>	193

SUNUŞ

“... bütün sanat eserleri belleğe dayanır. Belleęi billursu hale getirmenin, somutlaştırmının araçlarıdır. Bir ağacın üzerindeki bir böcek gibi, sanatçı da asalak gibi çocukluğundan beslenir. Sonra biriktirdiklerini harcar, yetişkin olur ve olgunluğu da son noktadır... diyor Bergman... Katılıyorum.

Üniversite yıllarına kadar kitap aralarına koyarak saklamıştım, Avanos Halk Kütüphanesi'nden aldığım sarı kuşe bir kartondan hazırlanmış “yelik” kartımı. Çocukluęumun varoluş nesnesi. O kartla, mütevazı kütüphaneden istediğim kitabı alır, anamın halı tezgâhının arkasındaki kovuğa girerek, tüm kaygılardan azade, çocukluğumun altın düşlerine dalardım. Bu yüzden hiç seçmedim kitaplarımı ve yazarlarını. Birini diğerinden ayırt edemedim hiç.

Elimi uzatıp aldığım tüm kitapların içine doyumsuz bir iştah ve tükenmez bir merakla daldım... Kerime Nadir, Jules Verne, Oęuz Özdeş, Kemal Tahir, Abdullah Ziya Kozanoęlu, Nihal Atsız, Emile Zola, John Steinbeck, Victor Hugo, Reşat Nuri Güntekin, Ömer Seyfettin, Tolstoy...

Erken çocukluk ve gençlik günlerimin gerçekten bilinçli(!) seçilmiş iki kitabını ise, ilkokul mezunu, eski çiftçi, yeni esnaf, babam gazozcu Mevlüt almıştır. Seçimlerini de Kayseri'deki yaşlı kitapçı yapmıştı:

“Bu kitabın yazarı bu sene Nobel almış, onu al, Ivo Andrić’in Drina Köprüsü; öbürü de çok satıyor, lise edebiyat öğrencileri onu alıyorlar sürekli, Reşat Nuri'nin Kızılılık

Dalları, bir de onu al istersen...”

Hayatımız, bir yumağın sürekli sarılmasıdır. Yaşadığımız her şey, ardımıza takılıp gelmekte ve doğal olarak da birikmektedir. Yol boyunca ne yaşandıysa toplamaktadır çünkü.

“Bugün” diye adlandırdığımız şey, geçmiş ve geleceğimizin toplamıdır. Yani geçmişimiz; elimizden uçup gitmiş, kaybolmuş bir zaman değildir. Şimdiki zamanın içinde duran, bekleyen bir şeydir. Bu duran şeyin “bilinç” olduğunu ve aynı zamanda “bellegimizi” de kapsadığını, bu hikâyeleri yazmak için sandalyeme oturduğum her seferinde hayretle fark ettim.

Sanki, tavan arasında duran eski bir sandığı açarak içinde bulduğum nesnelere bana anımsattıkları üzerinden yazıyor gibiydim. Karıştırdıkça yenilenen ve çoğalan bir sandık. Geçmiş anımsadıkça, kendimi de daha iyi tanıyordum doğrusu. Belleğim üzerinden, ama artık bugünkü aklımla yeniden okuduğum geçmişim, hikâye olarak kâğıda döküldüğü her seferinde, yeniden şaşırtıyordu beni. Tüm bunları benim yaşamıştım Tanrım?

Yazılarımı sanki elimde bir kamerayla çekiyor ve yazıyordum. Hayatlarımızda ortak bir tema oluşturan nesne ya da duygu metaforlarını dillendirdiğim, deneyimlerimi bütün çıplaklığı ve derinliğiyle ortaya koyan, sadece bir sızlanma

değil, içsel bir hesaplaşmaya da kapı aralayan yazılardı niyetim.

Bu yüzden, yazdıklarımla aramdaki mesafeyi kaldırmaya gayret ettim. Okur; hikâyelerimi okumak yerine, “seyretsin” istedim. Bu, sinemasal anlatıma da çok benzeyen bir teknik demektir. Okuyucuma bir şeyleri “anlatmak” değil de “göstermek” istedim hep.

Her hikâyeye başladığımda önüme çıkan yolculukta, birlikte yürüdüğüm bir yol arkadaşı gibi kabul ettim onu. Ben, ne yaşıyor ve görüyorsam ona da aynı şeyleri “göstermekti” derdim. Okuyucum... Anlattıklarına kulak kabartan, kahramanlarımı izleyen ve hissettiklerimle “hemhal” olan birisi işte!

Ne kadar becerebildim bilmiyorum. Ama, bildiğim, yapabildiğim, elimden gelen bu. Ümitlendirense, bazen bir dostun ilettiği küçücük bir not:

“... kıymetli kardeşim, yazını seyrettim bugün.”

Mevlut Kesal'ın Peri Gazozları.

Yıl 1966. Ercan, Erhan ve babaları gazozcu Mevlüt Kesal.

Kurban

“... İbrahim sabah erkenden kalktı. Eşğine palan vurdu. Yanına oğlu İshak'ı da alarak, Tanrının kendisine bildirdiği yere doğru yola çıktı. Üçüncü günün sonunda gideceği yeri gördü. Adak için hazırladığı odunları oğlu İshak'ın sırtına yükledi. Ateşi ve bıçağı kendisi aldı. Biraz yürüdüler. İshak sırtında odunlar, etrafına bakındı ve:

'Baba,' dedi.

'Evet oğlum,' diye cevap verdi İbrahim.

'Ateş burada. Odun da sırtımda. Ama, adaklık kuzu yok. Keseceğimiz kuzu nerede baba?'

İbrahim sustu...”

*

Babam ilk gazozhaneyi, arkadaşı Hafi'nin Orta Mahalle'deki kahvesinin yanına açmış. Hafi Abi bir gün kahvede kalp krizi geçirip babamın kucağında ölünce de, Aşağı Mahalle'deki çeşmenin yanına taşımış dükkânı. Babam sonradan bıraktı gazozculuğu. Ama, arkadaşının ölümünden, ona bir ömür boyu taşıyacağı korku ve evhamlar kaldı. Gece ya-

rısı, yorganımın içine kıvrılmış, gözlerim sımsıkı kapalı, babamın biraz öfkeli, ama çoğunlukla çaresiz bitmeyen yakınmalarını dinlerdim. Annem elinde sıcak su torbası, mutfakla yattıkları odanın arasında gidip gelirken bir yandan da usul usul ikna etmeye çalışırdı babamı:

“Bi şeyin yok Mevlüt... Geçen sefer de böyle oldun, bi şey çıktı mı? Çıkmadı... Üşüttün sen...”

Babamın yakınmaları bir süre daha devam eder, sonra da kesilirdi. Annem, yatağın ucunda biraz daha bekledikten sonra, artık uyumaz, sırtına aldığı eski kazağına sarınarak, halı tezgâhının başına otururdu.

Hafif karanlık, serin ve esans kokulu bir dükkândı gazozhane. Hemen girişte şişelerin yıkandığı küçük bir havuz, kenarda gizlice ağzımı dayadığım şerbetlik ve arkada küre biçiminde bakırdan bir kazan. Abim, baş aşağı çevirip havuzun içindeki suya daldırırdı beni. Boğulacağımı zannedip, bileklerini tutmaya çalışırdım.

İşçimiz Dursun Abi, çeşme başındaki kadınlarla kavga ederdi hep. Depoya su doldurmak için geceden çeşmenin ağzına bağladığı hortumu yine çıkartmış kadınlar.

“Çeşmenin suyunu gazoz diye içiriyorsunuz bize,” diyorlar.

Çok da haksız değiller.

Hikmet’in ailesi gazozhanenin üstündeki tek göz odada yaşardı ve benim en iyi arkadaşımdaydı. Babası Şerafettin amca bir ayağı topal, yoksul bir çiftçi. Durgun, sessiz bir çocuktu Hikmet. Matematiği çok iyiydi ama. Kupon keserdi gazetelerden ve eksik kuponlarını en çok ben tamamlardım.

Okullar tatil olmuş. Çok sıcak bir gün. Hikmet ve bir arkadaşımız daha yüzmeye gideceğiz. Her zaman yüzdüğümüz yere değil de, Kızılöz tarafına gideceğiz bu sefer.

Kızılırmagın dibinde dışarıdan hiç fark edilmeyen derin boşluklar vardır. Avanoslular “cumbak” der ona ve çok

tehlikelidir. Epeyce yüzdük ırmakta. Çıkmaya yakın, Hikmet “cumbak”lardan birine düşmüş olmalı ki, batıp çıkmaya başladı. Elini uzatıyor ve bileğimizi tutmaya çalışıyordu. Çekmeye çalışsak da çekemedik. Gözümüzün içine bakarak, kayboldu gitti Hikmet.

Annesinin, saçları dağılmış, deli gibi, ırmak boyunca koşturmasını hiç unutmadım. Beş gün boyunca bulamadılar Hikmet’i. Annesi beş gün beş gece ırmağın etrafından ayrılmadı, ağıtlar yakarak dolandı durdu...

O günlerin birinde sabah erken saatlerde babamla çarşıya gidiyordum. Bizi görünce yanımıza geldi. Yüzü kararmıştı acıdan.

“Mevlüt, Mevlüt... Irmak vermiyor yavrumu... Bak, senin guzun yanında.. İyi de, benim guzum nerede?”

Babamın hiç konuşmadan, öylece durduğunu hatırlıyorum.

*

Bozkırda sonbahar, kışın kardeşidir. Pazar sabahı sobayla uğraşıyorum. Hem ev hem muayenehane olarak kullandığım bir ev burası. Geçen ay kiraladım. Kasabaya geldimden beri kaldığım hastanedeki odamdan ayrıldım sonunda. Evimde çok mutluyum. Kırıkkale’den taksitle aldığım çekyat, buzdolabı ve yatak gözüme nasıl görünüyorsa artık, baktıkça seviniyorum. Yarın da şofben geliyor. Sobayı Mevlüt Abi gönderdi, muayenehanede kalorifere geçince, bu elinde kalmış. Yeni gibi. Çok iyi ısıtıyor.

Alt kattaki dükkân, Hacı Taşan’ın saz çaldığı meyhane. Yıllar sonra film çekmeye gittiğimizde tanıyamadı ev sahibi. Hiçbir şey söylemeden ehliyetteki fotoğrafımı gösterdim ben de. Ağlayarak kucaklaştık.

Hastaneden çok geç gelmiş, evde biraz oyalandıktan sonra da koltukta uyuyakalmışım. Kalktığımda, dışarıdan köy

minibüslerinin sesi geliyordu. Çoktan sabah olmuş. Balkona çıktım. Tam döneceğim, aşağıdan savcının şoförünün sesi:

“Doktor bey feth-i kabire gideceğiz, savcı bey hazırlansın diyor.”

“Feth-i kabir ne?”

Yolda anlatıyor savcı. Yirmi bir yaşında ve ailenin tek çocuğuymuş. Bir ay kadar önce hiç sebepsiz bir kavgaya karışmış, karnından bıçaklamışlar. Tamam... Hatırladım. Hastaneye getirmişlerdi gece yarısı. Yapabileceğim bir şey yoktu, Ankara'ya göndermiştim. Numune'de ameliyat etmişler. İyiydi. Sonradan enfeksiyon gelişmiş. Ölmüş çocuk. Getirip gömmüşler. Fakat mesele kapanmamış. Ölümün ameliyata mı bağlı, yoksa bıçaklanmadan mı olduğu sorusu havada kalmış. Karşı taraf “ameliyat yüzünden öldü,” diyor. Savcılık da feth-i kabir istemiş. Mezarı açıp, yeniden otopsi yapacağız yani.

Vardık mezarlığa. Sabah sisi çökmüş her yere. Etrafta köylüler, sessizce dikiliyorlar. Hoca mezarın başında bizi bekliyor. Açaçağız mezarı, işimiz bitince de talkını verip, yeniden gömeceğiz. Ailesi sorun çıkartır diye beş altı jandarma mezarlık duvarının önüne sıralanmış, bekliyor. Çıkardık ölüyü mezardan ve kefeninden. Bir cenin gibi kıvrılmış, öylece duruyordu. Karnında taze ameliyat izi. İşimiz bitti. Duayla gömdük. Hoca, teknisyen, zabıt kâtibi ve iki kazıcıyla. Savcı uzakta, burnunu mendille kapatmış, gelmiyor nedense. Arabaya doğru yürüyorum. Sislerin içinden, kısık, hüzünlü bir ses geliyor. Bir kadın sesi:

“Doktor beyim burada... Savcı beyim burada. Benim kuzum nerede?..”

Ağıt mı, şikâyet mi belli olmayan, çok içli bir ses. Ne kadar da benziyor, Hikmet'in annesinin sesine...

2 Temmuz sabahı, on altı ve on dokuz yaşlarında iki kız kardeş, Asuman ve Yasemin, Sivas'ta yapılacak Pir Sultan Abdal Şenlikleri'ne gidecekleri için çok mutluydular. Şenlikte semah döneceklerdi. Düğüne gider gibi gittiler Sivas'a. Asuman olaylardan hemen önce annesini aradı.

"Semah çok güzeldi anne, hepimizin ayakları yerden kesildi, uçtuk sanki," diyordu. Yeter Hanım, "kızım, terlemişsindir, sırtına bez koysaydın," diye telaşlandı. Bir süre önce zatürre geçirmişti çünkü. Nerden bilsin, birkaç saat sonra, kızlarının ciğerine yanmış insan eti kokusunun dolacağını.

Asuman'dan hemen sonra ekipten biri daha aradı ve abisiyle konuştu:

"Otel bastılar, annene söyleme, otelden ayrılıp Ankara'ya gideceğiz."

Dışarıda saatlerdir bekleyen kalabalık, çok geçmeden oteli ateşe verecekti zaten.

Anne haberi televizyondan duydu.

"Televizyonda altyazı geçiyor, ölü ve yaralıların isimlerini söylüyordu. Ne yapacağımı bilemedim. Eve döndük. Öldüklerini biliyormuş herkes, ama bana söylememişler. Umudumu kaybetmedim. Nasıl olsa bir fırsatını bulur, ararlar dedim. Ama aramadılar. Yasemin'im nerede, Asuman'ım nerede diye bağırdım günlerce. Duymadılar sesimi..."

*

Batman Çayı'nda geçen hafta boğularak öldürülmüş halde cesedi bulunan on beş yaşındaki Hatice'nin, iki kuzeninin tecavüz etmesi sonucu hamile kaldığı ve dedesinin azmettirmesiyle, iki amcası tarafından öldürüldüğü anlaşıldı. Hatice'nin cesedi, 17 Aralık gününden bu yana Devlet Hastanesi morgunda duruyor. Plastik torbaların içinde, soğuk mazgalara iterek, öylece bıraktılar. Kimse almadı ölüsünü.

Batman Cumhuriyet Savcılığı, Hatice'nin cesedinin bir-

kaç gün daha morgda tutulacağını, bu süre içinde sahip çıkılmadığı takdirde kimsesizler mezarlığına defnedileceğini bildirdi.

Eskiden ölülerini gömmeyip, bir kulenin tepesine, açığa bırakan kavimler yaşardı bu topraklarda. Topluluğun rahipleri kuleye gizlenip, yırtıcı kuşların ölüleri nerden yemeğe başladığını izlerdi.

Akbabaların ölüleri yediği kulenin adı: “Sessizlik Kulesi.”

Türkiye’yi koca bir “Sessizlik Kulesi” yaptık en sonunda... Ölülerimizi zalimler yesin diye inşa ettiğimiz bir kule artık ülkemiz.

Saklanıp bir şeylerin arkasına, dilsiz rahipler gibi bakıyoruz ölülerimize.

Girişteki hikâyeyi bitireyim yine de. Hazreti İbrahim, oğlunun “Kuzu nerede?” sorusuna bir an sustuktan sonra, şöyle cevap verir:

“Kuzuyu Tanrı verecek oğlum.”

Benim sorum daha kolay:

“Bizim kalplerimize insanlığı kim verecek?”